

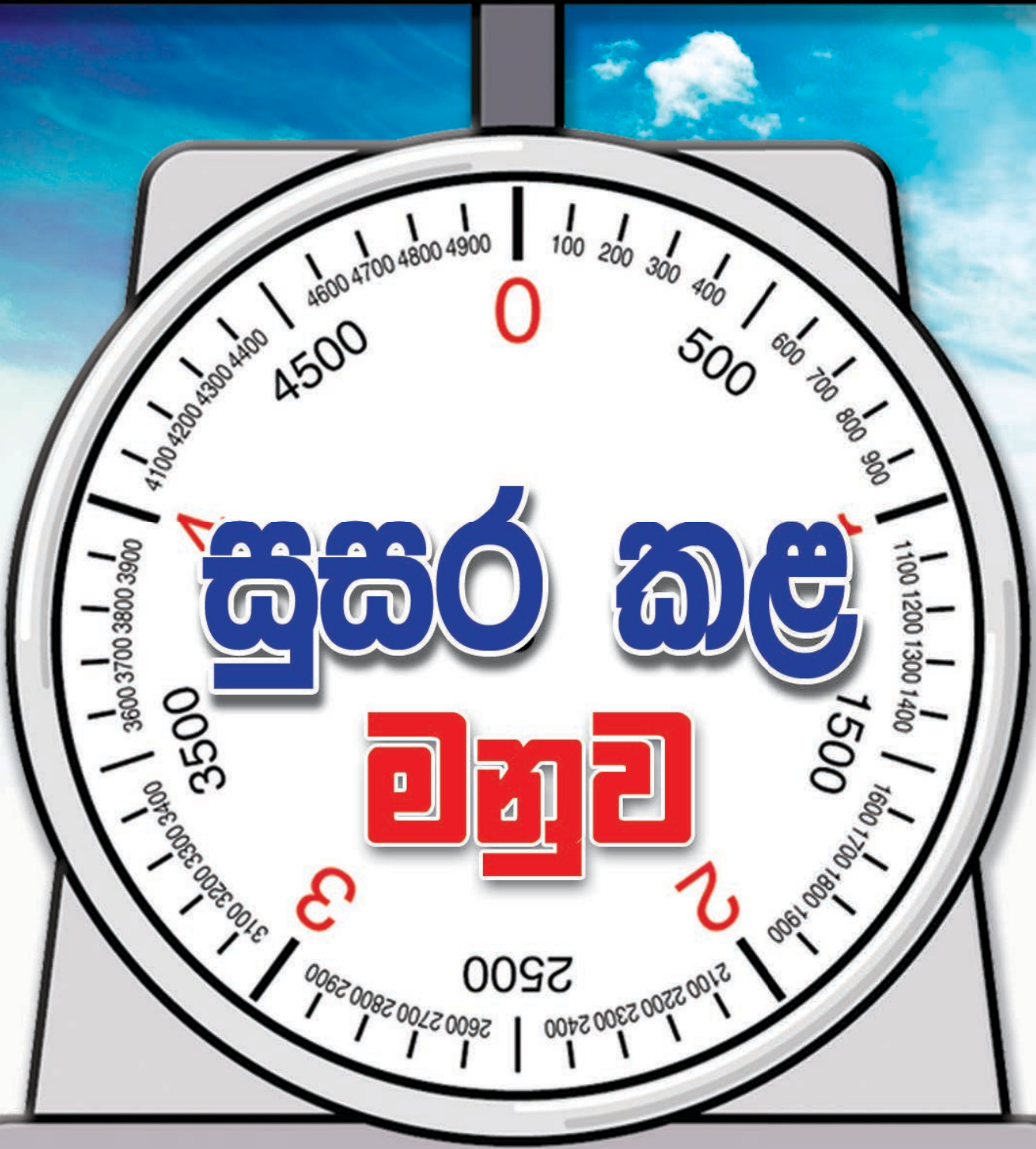
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

සවහන

30 වැනි 11-12 කලාප

2011 නොවැම්බර් - දෙසැම්බර්

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සමාජ හා ආර්ථික විද්‍යා ද්විමාසිකය

සුසර කළ මනුව

මිලෙහි වන වෙනස මෑත උද්ධමනය මේ යැයි ප්‍රකාශ කරනු ලබයි. මේ වෙනස මනිනු ලබන්නේ මිල දර්ශකයක් මගිනි. ඒ සඳහා සපුරාලිය යුතු මූලික ම අවශ්‍යතාව වනුයේ ඉතා විධිමත් ආකාරයකින් සැකසූ දර්ශකයක් වැඩට යොදා ගැනීම යි. තව ද, එයින් ද හොඳින් විටින් විට දර්ශකය යාවත්කාලීන කරගැනීම යි. මනුව සුසර හැකි කල එයින් ලැබෙන මිනුම්වලින් ඇති වලය කිම?

මෙම සත්‍යය අප ගේ කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය සම්බන්ධයෙන් ද සාධාරණ ය. එහෙත් එම මිල දර්ශකය හඳුන්වා දී දශක පහක් ඉක්මවන තෙක් ම එහි වෙනසක් නොකෙරිණි. සමාජය වේගයෙන් පරිණාමය වන වාතාවරණයක් තුළ, පාරිභෝගිකයන් ගේ රුචි අරුචිකම් මුලුමනින් ම වෙනස් වී ඇති කාල වකවානුවක දී එ ලෙසින් ගර්භිත වූ දර්ශකයකින් මිලෙහි වෙනස ගෙනහැර දැක්වීම ප්‍රඥා සම්පන්න කාර්යයක් නොවේ. සැබැවින් ම කළ යුතු ව තිබුණේ කොළඹ මිල දර්ශකය කාලීන ව යාවත්කාලීන කිරීම යි. එහෙත් ඒ සම්බන්ධයෙන් අවධානය යොමු කෙරුණේ මිල දර්ශකය හඳුන්වා දී වසර පහක් පහක් ගත වූ තැන ය.

කෙ සේ වෙතත්, දැන් එ ලෙස එක තැන හැවතුණු යුගය අවසන් කෙරී ඇත. කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය හඳුන්වා දී වසර පහක් පහකට පසු ව - එ නම්, 2007 වර්ෂයේ දී, එය යාවත්කාලීන කෙරිණි. ඒ, 2002 මිල ගණන් පදනම වශයෙන් සැලකීමෙනි. එයින් ද හොඳින්, දැන් හැවතත් කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකයේ පදනම් වර්ෂය වෙනස් කොට ඇත. ඒ අනුව, 2006/07 වර්ෂයේ මිල ගණන් පදනම වශයෙන් සළකා මිලෙහි වෙනස මෑත දැක්වීම ආරම්භ කොට ඇත.

මෙය ඉතාමත් නිවැරදි වූ පියවරකි. මෙ වර "සටහන" ඒ සම්බන්ධයෙන් විස්තරාත්මක කතිකාවක නිරත වන්නේ මේ කාරණය අප ගේ පාඨකයන් හට පහදා දීමේ අර්ථයෙනි. අදාළ ලිපිය විසින් ගෙනහැර දක්වා ඇත්තේ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය යාවත්කාලීන කිරීමේ කාර්යය පමණක් නොවේ. මිල දර්ශකයක් සැකසීමේ දී අනුගමනය කරනු ලබන සමස්ත ක්‍රියාමාර්ගය ම එ මගින් විස්තර කර ඇත. මිල දර්ශකය විසින් ආවරණය කෙරෙන ජනගහනය හඳුනාගැනීම, තාණ්ඩ පැස මේ යැයි තීරණය කිරීම, පදනම් වර්ෂය තෝරාගැනීම, බර තැබීම ඒ යටතේ කළ යුතු මූලික දේ වෙයි. ඉක්බිති ව මිල රැස්කිරීම ද ඒ මිල ගණන් යොදාගෙන දර්ශකය ගණනය කිරීම ද සිදු කෙරෙයි. මේ අනුව ගත් කල, මිල දර්ශකයක් සැකසීම ඉතා විධිමත් ආකාරයකින් කළ යුතු කාර්යයක් බව පාඨක ඔබට වැටහෙනු ඇත.

මිල දර්ශකයක් සැකසූ පමණින් ම, මිල ගණන් රැස් කර දර්ශක අගය ගණනය කළ පමණින් ම උද්ධමනය මේ යැයි පැවසිය හැකි නොවේ. එ වැනි දර්ශකයකින් මෑත දක්වන්නේ හුදු මතුපිට උද්ධමනයක් පමණි. ඒ, මතුපිට උද්ධමනය නොයෙකුත් බාහිර සාධක නිසා තර වූ එකක් විය හැකි ය. මිලෙහි වෙනසට බලපාන සෑම සාධකයක් ම පාලනය කළ හැකි නොවේ. විශේෂයෙන් ම, උද්ධමනය පාලනයේ වගකීම පැවරී ඇති මහ බැංකුවකට විෂයය වන කරුණු ද එහි අධිකාරයෙන් ඔබ්බෙහි වන කරුණු ද වෙයි. තම අධිකාරයෙන් බැහැර ඇති සාධක පාලනය කිරීමේ හැකියාවක් මහ බැංකුවකට නැත. එහෙයින් මහ බැංකුවක කාර්ය සාධනය හඳුනාගත හැක්කේ මෙ ලෙස බැහැරින් උද්ධමනයට එක් කෙරෙන බර ඉවත් කිරීම මගිනි. යටිදැරි උද්ධමනය විසින් ගෙනහැර දක්වනු ලබන්නේ එ ලෙසින් ශුද්ධ කරනු ලැබූ දර්ශක අගය යි. මෙ වර "සටහන" පළ කොට ඇති උද්ධමනය සම්බන්ධ ලිපියෙහි උක්ත කාරණයට අදාළ විෂයය කරුණු ද පැහැදිලි කොට ඇත. එ හෙයින්, ඒ හා සම්බන්ධ පාඨක අවශ්‍යතා පුළුල් අයුරින් සපුරා ලීමට හැකි වූ බවක් අපි විශ්වාස කරමු.

සටහන

ISSN 1391-3697

2011 නොවැම්බර්/දෙසැම්බර්

පිටපතක මිල : රු. 10.00

වාර්ෂික දායකත්වය : රු. 240.00 (තැපැල් ගාස්තු ද ඇතුළත්ව)

සන්නිවේදන අධ්‍යක්ෂ, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව හමට ලියන ලද මුදල් ඇණවුම්/වෙක්පත් පහත සඳහන් ලිපිනයට එවීමෙන් "සටහන" තැපෑලෙන් ගෙන්වා ගත හැකි ය.

අධ්‍යක්ෂ

සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

තැ. පෙ. 590, කොළඹ

ලිපි යොමුව	පිටුව
කොළඹ පාරිභෝගිකයන්ගේ මිල දර්ශකය	3
කාසි වර්ග සහ ඒවායේ නිමාව	11
මොනවා ද මේ PIGS රටවල්	16

"සටහන" සඟරාවෙහි පළවන අදහස් ඒ ඒ ලේඛකයන් ගේ අදහස් මිස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අදහස් නොවිය හැකි ය.

යාවත්කාලීන කළ කොළඹ පාරිභෝගිකයන්ගේ මිල දර්ශකය

නිරෝධා මල්ලිකාරච්චි

ජ්‍යෙෂ්ඨ සහකාර අධ්‍යක්ෂිකා, සංඛ්‍යාන දෙපාර්තමේන්තුව

ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමනය නිල වශයෙන් මනිනු ලබන්නේ කොළඹ පාරිභෝගිකයන් ගේ මිල දර්ශකයෙන් (කො. පා. මි. ද.) වන අතර එය සැකසීම, ගණනය කිරීම, ප්‍රකාශයට පත්කිරීම සහ යාවත්කාලීන කිරීම ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදු කරනු ලබයි. මෙම මිල දර්ශකය මුලින් ම හඳුන්වා දෙනු ලැබුවේ 1953 වර්ෂයේ දී ය. ඒ සඳහා පදනම් වර්ෂය ලෙසින් යොදාගනු ලැබුවේ 1952 ය. එයින් වසර 55 කට පසු - එනම්, 2007 නොවැම්බර් මාසයේ දී, කො. පා. මි. දර්ශකයේ පදනම් වර්ෂය යාවත්කාලීන කෙරිණි. ඒ සඳහා යොදාගනු ලැබුවේ 2002 වසරේ මිල ගණන් ය. පසු ව, 2011 ජුනි මාසයේ දී ද 2006/07 පදනම් වර්ෂය සහිත ව කො. පා. මි. දර්ශකය යාවත්කාලීන කොට ප්‍රකාශයට පත් කෙරිණි. වර්තමානයේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ නිල උද්ධමන මාපකය ලෙසින් සලකනු ලබන්නේ මෙ ලෙස 2006/07 පදනම් වර්ෂය

ලෙසින් ගත් කො.පා.මි. දර්ශකය යි. සටහන 1 මගින් එක් එක් පදනම් වර්ෂයට අදාළ ව කො.පා.මි. දර්ශකයේ සිදු වූ ප්‍රධාන වෙනස්කම් සාරාංශ කර දක්වා ඇත.

කො.පා.මි. දර්ශකයේ පදනම් වර්ෂය යාවත්කාලීන කිරීමේ දී භාණ්ඩ පැසහේ අයිතමයන් ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් "අරමුණ අනුව පුද්ගල පරිභෝජන වර්ගීකරණය" (COICOP - Classification of Individual Consumption by Purpose) අනුව වර්ග කෙරිණි. මෙම වර්ගීකරණය 1952 පදනම් කරගත් මිල දර්ශකයට අදාළ නො වන අතර "මධ්‍යසාර, දුම්කොළ සහ මත්ද්‍රව්‍ය" කාණ්ඩය 2002 සහ 2006/07 පදනම් කරගත් මිල දර්ශකවලට ඇතුළත් කොට හැර. ඒ අනුව, පදනම් වර්ෂයට අදාළ ව කො.පා.මි. දර්ශකයේ ප්‍රධාන කාණ්ඩවලට බර තැබීමේ දී සිදු කර ඇති වෙනස්කම් සටහන 2 මගින් දක්වා ඇත.

සංඛ්‍යාන සටහන 1

විවිධ පදනම් වර්ෂ යටතේ කො.පා.මි. දර්ශකය සැසඳීම

පදනම් වර්ෂය	1952	2002	2006/07
පදනම් කරගත් සමීක්ෂණය	1949/50 අයවැය සමීක්ෂණය	2002 කුටුම්භ ආදායම් හා වියදම් සමීක්ෂණය	2006/07 කුටුම්භ ආදායම් හා වියදම් සමීක්ෂණය
භූගෝලීය ආවරණය	කොළඹ මහ නගර සීමාව	කොළඹ දිස්ත්‍රික්කය	කොළඹ දිස්ත්‍රික්කය
විමර්ශිත ජනගහනය	කම්කරු ප්‍රජාව	නාගරික ප්‍රජාව	නාගරික ප්‍රජාව
මිල රැස් කිරීමේ මධ්‍යස්ථාන ගණන	7	12	14
ගෘහ ඒකකයක තරම	5.8	4.5	4.4
ගෘහ ඒකකයක සාමාන්‍ය මාසික වියදම (රුපියල්)	202.04	17,996.38	27,972.11
ප්‍රධාන කාණ්ඩ ගණන	5	10	10
අයිතම ගණන	220	334	373

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

කාණ්ඩය		බර තැබීම (%)		
		කො.පා.මි.ද. (1952 = 100)	කො.පා.මි.ද. (2002 = 100)	කො.පා.මි.ද. (2006/07 = 100)
1	ආහාර හා මධ්‍යසාර නොවන පාන වර්ග	68.32	46.71	41.03
2	මධ්‍යසාර පාන වර්ග, දුම්කොල සහ මත්ද්‍රව්‍ය	7.85		
3	රෙදිපිළි සහ පාවහන්	5.44	3.08	3.14
4	නිවාස, ජලය, විදුලිය, ගෘහස්ථ සහ වෙනත් ඉන්ධන	9.54	18.29	23.72
5	ගෘහ භාණ්ඩ, ගෘහ උපකරණ සහ ගෘහ ඒකක නඩත්තු කටයුතු		3.22	3.60
6	සෞඛ්‍යය	0.43	4.18	3.16
7	ප්‍රවාහන	1.76	9.47	12.26
8	සන්නිවේදන	0.16	4.42	4.75
9	විනෝදාත්මක හා සංස්කෘතික		2.18	1.50
10	අධ්‍යාපන	6.50	5.79	3.94
11	විවිධ භාණ්ඩ හා සේවා		2.65	2.85
එකතුව		100.00	100.00	100.00

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

මිල දර්ශකයක් යාවත්කාලීන කළ යුත්තේ ඇයි ?

මිල දර්ශකයක් සැකසීම සඳහා කිසියම් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක දී රටෙහි වෙසෙන තෝරාගත් ආදායම් කාණ්ඩයකට අයත් වන කුටුම්භයන්හි සාමාන්‍ය පරිභෝජන රටාව පදනම් කරගනු ලබයි. කාලයත් සමඟ ආර්ථිකයක සිදු වන ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම්, ජනතාව ගේ ආදායම් මට්ටමේ සිදුවන වෙනස්කම් හේතුවෙන් ගෙන පාරිභෝගික රුචි අරුචිකම් වෙනස් වේ. ඒ හේතුවෙන් එතෙක් පැවති පාරිභෝගික මිල දර්ශකයක නියෝජනාත්මක බව හීන වී යා හැකි ය. එ විට, එය උපයෝගී කොට ගෙන මහින්ද ලබන පොදු මිල මට්ටමෙහි වෙනස්වීම නිවැරදි ව ග්‍රහණය කරගත නො හැකි ය. මෙම තත්ත්වය තුළ කිසියම් සාධාරණ කාල පරාසයක් තුළ දී මිල දර්ශකය යාවත්කාලීන කළ යුතු වේ.

2011 වර්ෂයේ දී, කො. පා. මි. දර්ශකය නැවතත් යාවත්කාලීන කළ ද 2007 නොවැම්බර් මාසය දක්වා ශ්‍රී ලංකාවේ නිල උද්ධමන මාපකය භාවිතයට ගත්තේ කල් පැනගිය ස්වරූපයෙනි. එය වසර 55 ක පමණ කාලයක් - එනම්, 1952 වර්ෂයේ සිට, නො කඩවා ම උද්ධමන අනුපාතය මැනීම සඳහා යොදා ගැනිණි. එ මෙන් ම එය, ජනතාව ගේ සමස්ත ජීවන වියදම නිරූපණය කරනු ලබන දර්ශකයක් ලෙසින් ද යොදා ගැනිණි. එහෙත් එම පදනම් වර්ෂයෙන් වසර 25 ක් ගත වූ තැන ශ්‍රී ලංකාවට විවෘත ආර්ථික ක්‍රමය හඳුන්වා දෙනු ලැබූ අතර ඒ හේතුවෙන් සමස්ත සමාජ ක්‍රමය ද ජනතාව ගේ ජීවන රටාව ද දැවැන්ත විපර්යාසයකට ලක් විය. කෙ සේ වුව ද, විවෘත ආර්ථික ක්‍රමය හඳුන්වා දීමෙන් වසර 30 ක් ගත වන විට ද ඉපැරැණි මිල දර්ශකය යාවත්කාලීන කොට නො තිබිණි. එම මිල දර්ශකය හඳුන්වා දී ගත වූ දශක පහකට වැඩි කාලය තුළ භාණ්ඩ පැසෙහි ඇතැම් භාණ්ඩ හා

සේවා භාවිතයෙන් ඉවත් විය. නව භාණ්ඩ හා සේවා භාණ්ඩ පැසට වකතු විය. එ මෙන්ම පැවති භාණ්ඩයන්හි ගුණාත්මක බව ද වැඩිදියුණු විය. එම හේතු නිසා පැස තුළ වූ බොහෝ අයිතමයන් ගේ සාපේක්ෂ වැදගත්කම විශාල වශයෙන් වෙනස් විය. එ බැවින්, පොදු මිල මට්ටම මැනීම සඳහා එම දර්ශකය යොදාගැනීමේ වලංගු බව ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් ගේ දැඩි විවේචනයන්ට භාජනය විය. මේ සියලු කරුණු හේතු කොටගෙන කො.පා.මී. දර්ශකය යාවත්කාලීන කිරීමේ අවශ්‍යතාව දැඩි ලෙසින් පැන නැගිණි. ඒ අනුව, 2002 පදනම් වර්ෂය ලෙස ගෙන නැවත සැකසූ කො.පා.මී. දර්ශකය 2007 නොවැම්බර් මස දී නිකුත් කරනු ලැබී ය. තව ද, ජාත්‍යන්තර පරිචයන් අනුව යමින් ඉදිරියේ දී වසර 5 කට වරක් කො.පා.මී. දර්ශකයේ පදනම් වර්ෂය යාවත්කාලීන කිරීමට ද අපේක්ෂා කෙරිණි. මේ අනුව, 2011 ජුනි මාසයේ සිට පදනම් වර්ෂය 2006/07 ලෙස ගෙන කො.පා.මී. දර්ශකය නැවත වතාවක් යාවත්කාලීන කෙරිණි.

සමස්ත පරිචෝජන වියදමෙන් ආහාර සඳහා වැයවන ප්‍රතිශතය කාලයත් සමග අඩු වෙමින් පවතී. තව ද එයට ප්‍රතිපක්ෂ ව, ආහාර නොවන කාණ්ඩයෙහි පිරිවැය භාගය ක්‍රමයෙන් ඉහළ යමින් පවතී. සටහන 2 පිරික්සීමෙන් ද ඒ බව පැහැදිලි ව නිරීක්ෂණය කළ හැකි ය. එය ඕනෑ ම ආර්ථිකයක ජනතාව ගේ ආදායම් මට්ටම ඉහළ යාමත් සමග දැකිය හැකි පොදු ප්‍රවණතාවකි. මිල දර්ශකවල යාවත්කාලීන කිරීම් හරහා එ වැනි වෙනස්කම්වලට අදාළ ගැලපුම් සිදු කිරීමට ද අවස්ථාව සැලසේ.

මුල් අවස්ථාවේ මිල දර්ශකය ගණනය කරන විට - එ නම් 1952 දී, ඇතුළත් නො වූ චිල්.පී. ගෘස්, පෞද්ගලික උපකාරක පංති ගාස්තු, දුරකථන ගාස්තු, පෙට්ටල්, ඩීසල් ආදී නව අයිතම ගණනාවක් 2002 පදනම් වර්ෂය කරගත් දර්ශකයට ඇතුළත් කෙරුණු අතර මධ්‍යසාර, දුම්වැටි හා මත්ද්‍රව්‍ය යන කාණ්ඩය පැසෙන් ඉවත් කරනු ලැබීය. ඒ අනුව, අදාළ කාල පරිච්ඡේදවල දී කුටුම්භයක මාසික පරිචෝජන වියදම තුළ එහි අයිතමයන්ට හිමි වූ සාපේක්ෂ වැදගත්කම වෙනස් වී ඇති ආකාරය නිරීක්ෂණය කළ හැකි ය. එ සේ ම, 2002 සිට 2006/07 දක්වා පදනම් වර්ෂය වෙනස් කිරීමේ දී භාණ්ඩ පැස තුළ ආහාර හා මධ්‍යසාර නොවන පාන, සෞඛ්‍යය, විනෝදාත්මක හා සංස්කෘතික සහ අධ්‍යාපන යන උප කාණ්ඩවලට හිමි ව තිබූ සාපේක්ෂ වැදගත්කම පහළ ගොස් ඇති බව ද අනෙකුත් සියලු උප කාණ්ඩවල සාපේක්ෂ වැදගත්කම ඉහළ ගොස් ඇති බව ද පෙනේ. මේ අනුව, එ වැනි වෙනස්කම් නිරූපණය වන ආකාරයට කාලයත් සමග පාරිචෝජන මිල දර්ශකයක පදනම් වර්ෂය නැවත සැකසීමේ හා යාවත්කාලීන කිරීමේ වැදගත්කම පැහැදිලි වේ.

දැනට භාවිතයට ගැනෙන්නේ එ ලෙස නැවත වතාවක් යාවත්කාලීන කළ මිල දර්ශකය යි. මෙම පාරිචෝජන මිල දර්ශකය ද ඉදිරියේ දී ඇති වන වෙනස්කම් හා සැසඳෙන පරිදි-දෙන්න යාවත්කාලීන කිරීමට සිදු වනු හිසැක ය.

මිල දර්ශකයක් සැකසීම පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක්

උද්ධමනය සහ මිල දර්ශක

සාර්ව ආර්ථික විද්‍යාවේ දී කිසියම් ආර්ථිකයක භාණ්ඩ හා සේවාවන්හි පොදු මිල මට්ටමෙහි සිදුවන අඛණ්ඩ ඉහළ යෑම උද්ධමනය ලෙස අර්ථ දැක්වේ. මෙහි පොදු මිල මට්ටම ලෙසින් සැලකෙන්නේ එම ආර්ථිකයේ පවතින අති විශාල සංඛ්‍යාවක් වූ භාණ්ඩ හා සේවාවන්හි විවිධ වූ මිල ගණන්වල සමස්ත බලපෑම තීරණය කරනු ලබන එක් නියෝජනාත්මක අගයකි. සත්‍ය වශයෙන් ම පොදු මිල මට්ටම මැනීම සඳහා එම ආර්ථිකයේ පවතින භාණ්ඩ හා සේවා සියල්ලෙහි ම මිල ගණන් සැලකිල්ලට ගත යුතු නමුත් එය ප්‍රායෝගික ව කළ නො හැකි ඉතා අපහසු කාර්යයකි. එ හෙයින් පොදු මිල මට්ටම මැනීම සඳහා කිසියම් රටක වෙසෙන නිශ්චිත ජන කණ්ඩායමක පරිචෝජන රටාව අධ්‍යයනය කිරීමෙන් තීරණය කරනු ලබන නියෝජනාත්මක භාණ්ඩ හා සේවා පැසක් යොදා ගෙන ඒ අසුරෙන් මිල දර්ශක සකස් කරනු ලබයි.

මිල දර්ශකයක් සැකසීමේ දී සැලකිය යුතු කරුණු ගණනාවකි. එම කරුණු කොළඹ පාරිචෝජනකයන් ගේ මිල දර්ශකය අසුරෙන් විමසා බැලිය හැකි ය.

ඉලක්කගත/විමර්ශිත ජනගහනය

ගණනය කරනු ලබන දර්ශකය මගින් මැනීමට අපේක්ෂා කරන පොදු මිල මට්ටම කුමන ප්‍රදේශයක, කුමන ජන කොට්ඨාශයක, කුමන ආදායම් කාණ්ඩයක පරිචෝජන රටාව මඟින් නියෝජනය කරනු ලබයි ද යන්න නිර්ණය කොට එම අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කරනු ලබන ආකාරයේ ඉලක්කගත/විමර්ශිත ජනගහනයක් තෝරාගැනීම මිල දර්ශකයක් සැකසීමේ පළමු පියවරයි.

උදාහරණයක් ලෙස පදනම් වර්ෂය 1952 වූ කො.පා.මී. දර්ශකය සැකසීමේ දී ඉලක්කගත ජනගහනය කොළඹ මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශයේ කම්කරු ප්‍රජාවට සීමා විය. නමුත් පදනම් වර්ෂය 2002 ලෙසින් හා 2006/07 ලෙසින් එය යාවත්කාලීන කිරීමේ දී එය කොළඹ දිස්ත්‍රික්කයේ සමස්ත නාගරික අංශය දක්වා පුළුල් විය.

භාණ්ඩ පැස

තෝරා ගනු ලබන ඉලක්කගත ජනගහනයෙහි කුටුම්භයක මාසික පරිචෝජන රටාව අධ්‍යයනය කොට ඔවුන් ගේ පරිචෝජන පැසෙහි වන සියලු ම භාණ්ඩ හා සේවා සහ

විවායේ ප්‍රමාණ හඳුනා ගැනීම ඉක්බිති ව කළ යුතු ය. එම භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා වැය වන පරිච්ඡේදය විසඳුමෙහි සාපේක්ෂ වැදගත්කම සැලකිල්ලට ගෙන දර්ශකයේ භාණ්ඩ පැය තීරණය කළ යුතු වේ. යම්කිසි නිශ්චිත ජනගහනයක් ඉලක්ක වන පරිදි තෝරාගත් නියැදියක් ආවරණය වන ලෙස සිදු කළ පාරිච්ඡේදක මූල්‍ය/කුටුම්භ සමීක්ෂණ මේ සඳහා පදනම් කර ගනී.

කො.සා.මි.ද. (1952-100) - 1949-50 කාල පරිච්ඡේදයේ කොළඹ දිස්ත්‍රික්කයේ පැවැත් වූ අයවැය සමීක්ෂණය (පවුල් සඳහා)

කො.සා.මි.ද. (2002-100) - 2003 පැවැත් වූ කුටුම්භ ආදායම් හා වියදම් සමීක්ෂණය

කො.සා.මි.ද. (2006/07) - 2006/07 පැවැත් වූ කුටුම්භ ආදායම් හා වියදම් සමීක්ෂණය

පදනම් වර්ෂය (පදනම් කාලපරිච්ඡේදය)

තෝරාගත් භාණ්ඩ පැය පරිච්ඡේදය කිරීම සඳහා වැය කරනු ලබන සමස්ත පිරිවැයෙහි කාලයත් සමග සිදුවන වෙනස නිරූපණය කිරීම සඳහා විය කිසියම් සාධාරණ වූ, කාලපරිච්ඡේදයකට සාපේක්ෂව ගණනය කොට දැක්වීම සිදු කළ යුතු වේ. එම කාලපරිච්ඡේදය පදනම් වර්ෂය (පදනම් කාලපරිච්ඡේදය) ලෙස හැඳින්වේ.

නො හැකි ය. පදනම් වර්ෂය 2008 ලෙස සැලකුවහොත් එම වසරෙහි පැවති ඉහළ මිල මට්ටම් හේතුවෙන් ඊට සාපේක්ෂ ව අනෙකුත් කාල පරිච්ඡේදවල මිල ගණන්වල සැලකිය යුතු ඉහළ යෑමක් පවා සුළුවෙන් පෙන්නුම් කෙරේ. ඒ තුළින් උද්ධමන අනුපාතයේ අවතක්සේරු වීමක් සිදු විය හැකි ය. එ මෙන් ම පදනම් වර්ෂය ලෙස 2009 වැනි අඩු මිල මට්ටමක් පැවති කාලපරිච්ඡේදයක් තෝරාගතහොත් ඊට සාපේක්ෂ ව මිල මට්ටම්වල සුළු ඉහළ යෑමක් පවා වඩා විශාල ලෙස පෙන්නුම් කෙරේ. එ මඟින් උද්ධමන අනුපාතයේ අධිතක්සේරු වීමක් සිදුවිය හැකි ය. එ හෙයින් පදනම් කාලපරිච්ඡේදය ලෙස වඩාත් සාධාරණ මිල හැසිරීමක් සහිත සාමාන්‍ය වර්ෂයක්/කාලපරිච්ඡේදයක් තෝරා ගත යුතු ය.

බර තැබීම

තීරණය කරනු ලැබූ භාණ්ඩ පැයෙහි එක් එක් භාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රමාණ, පදනම් වර්ෂයේ/කාලපරිච්ඡේදයේ පැවති සාමාන්‍ය මිල ගණන් යටතේ පරිච්ඡේදය කිරීම සඳහා වැය වන මුදල, මුළු භාණ්ඩ පැය සඳහා වන වියදමෙන් කිහිපම ප්‍රතිශතයක් ද යන්න අනුව එක් එක් අයිතමය සඳහා වන බර තැබීම තීරණය කෙරේ. මෙ මඟින් පදනම් කාලපරිච්ඡේදයේ දී භාණ්ඩ පැය පරිච්ඡේදයේ දී දැරිය යුතු වියදම අනුව එක් එක් අයිතමය සඳහා හිමිවන සාපේක්ෂ වැදගත්කම පෙන්නුම් කෙරේ.

	භාණ්ඩ පැය සඳහා මුළු වියදම (රු.)	දර්ශක අගය
2006/07 පදනම් කාලයේ දී	27,972.11	100
2011 දෙසැම්බර්	E යැයි සිතමු	$(100 / 27,972.11) \times E$

උදා:

පදනම් වර්ෂය ලෙස ගැනෙන කාලපරිච්ඡේදය “සාමාන්‍ය” එකක් වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙහි දී “සාමාන්‍ය” යනුවෙන් අදහස් වන්නේ අධික ඉහළ මිල ගණන් හෝ අධික පහළ මිල ගණන් හෝ අධික මිල උච්චාවචන හෝ ඇති කාලපරිච්ඡේදයක් නො විය යුතු යන්න ය.

2008 වර්ෂයේ දී, ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළේ භාණ්ඩ මිල ගණන් ඉහළ යෑමත් සමග ආනයනික භාණ්ඩ මිල ඉහළ යෑම නිසා දේශීය මිල මට්ටමේ අධික ඉහළ යෑමක් දැකිය හැකි විය. එ ලෙස ම, 2009 වර්ෂයේ දී ගෝලීය ආර්ථික අවපාතයේ බලපෑම හේතුවෙන් ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළේ භාණ්ඩ සඳහා ඉල්ලුම පහළ යෑම නිසා මිල සාපේක්ෂ ව පහළ වැටිණි. ඊට සමගාමී ව ආනයනික භාණ්ඩවල මිල ගණන් පහළ යෑම, දේශීය මිල මට්ටම පහළ යෑමට හේතු විය. මේ අනුව, දේශීය ව භාණ්ඩ හා සේවා මිල අධික ව පැවති 2008 හෝ පහළ මිල ගණන් පැවති 2009 “සාමාන්‍ය වර්ෂයක්” ලෙස සැලකිය

මිල රැස් කිරීම

නිශ්චිත කරනු ලැබූ භාණ්ඩ පැයෙහි ඇති අයිතමයන් ගේ මිල රැස් කිරීමේ ක්‍රමවේදය ද දර්ශකය ගණනය කිරීමේ දී ඉතා වැදගත් ය. භාණ්ඩ පැයෙහි සමස්ත වටිනාකම ගණනය කළ යුතු බැවින් පදනම් කාලපරිච්ඡේදයේ සිට අඩුණ්ඩ ව අදාළ කාලපරිච්ඡේදවල දී නිශ්චිත භාණ්ඩ පැයෙහි එක් එක් අයිතමයෙහි මිල ගණන් රැස් කළ යුතු ය. මෙහි දී කාලයන් සමග ආර්ථිකයේ මිල මට්ටමෙහි වෙනස පමණක් මිනුම් කළ යුතු නිසා අනෙකුත් සියලු සාධක නියත ව තබා ගැනීම වැදගත් වේ. ඒ සඳහා භාණ්ඩ පැයෙහි හඳුනාගත් නිශ්චිත අයිතමයන් සඳහා, අදාළ නිශ්චිත වෙළෙඳපොළවලින් ම මිල ගණන් රැස් කිරීම කරනු ලැබේ. මුල් භාණ්ඩ පැයෙහි ඇතුලත් එක් එක් අයිතමය සතු වූ ප්‍රමාණාත්මක හා ගුණාත්මක ලක්ෂණ ම ඇති අයිතමයන් ගේ මිල අඩුණ්ඩ ව රැස් කිරීම මේ අනුව සිදු වෙයි.

උදා: (භාණ්ඩ පැසෙහි මුළු වියදම රුපියල් 27,972.11 කි)

අයිතමය	පදනම් වර්ෂයේ දී මුළු වියදම (රු.)	බර තැබුම
පාන් සහ ධාන්‍ය වර්ග	2,202.49	$\frac{2,202.49}{27,972.11} \times 100 = 7.87$
මත්ස්‍ය සහ මුහුදු ආහාර	1,663.64	$\frac{1,663.64}{27,972.11} \times 100 = 5.95$
චලවළු	1,580.70	$\frac{1,580.70}{27,972.11} \times 100 = 5.65$
විදුලිය	1,242.59	$\frac{1,242.59}{27,972.11} \times 100 = 4.44$
වල්.පී. ගෑස්	554.71	$\frac{554.71}{27,972.11} \times 100 = 1.98$

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

උදාහරණයක් ලෙස කිරිපිටිවල මිල රැස්කිරීමේ දී අනුගමනය කෙරෙන ක්‍රියාමාර්ගය පැහැදිලි කළ හැකි ය. එහි දී, පදනම් වර්ෂය සඳහා සැලකිල්ලට ගත් කිරි පිටිවල (වෙළඳ නාමය, බර, ඇසුරුම, මේද රහිත/සහිත ආදී ලෙස වන ලක්ෂණ සියල්ල සම්පූර්ණ වන ලෙසින්) මිල අඩුණ්ඩ ව රැස් කරනු ලැබේ.

වෙළෙඳපොළ ලෙස තෝරා ගැනෙනුයේ ඉලක්කගත ජනගහනය විසින් තම පරිභෝජන අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සඳහා හිතර යන-වන වෙළෙඳපොළ ය. මිල රැස් කිරීම සඳහා යොදා ගනු ලබන වෙළෙඳපොළ සංඛ්‍යාව සහ වාර සංඛ්‍යාව ඉහළ දැමීම මගින් රැස් කරගනු ලබන මිල තොරතුරුවල ගුණාත්මක බව ඉහළ නැංවිය හැකි ය. කෙසේ වුව ද, මිල රැස් කිරීමේ දී මතුවන ප්‍රායෝගික දුෂ්කරතා හේතුවෙන් එම සංඛ්‍යාව සීමා කිරීමට සිදු වේ. කො.පා.මි. දර්ශකය මාසිකව ගණනය කිරීමට අදාළ ව භාණ්ඩ හා සේවා අයිතම 373 ක් සඳහා කොළඹ නගරයේ වෙළෙඳපොළවල් 14 කින් මිල ගණන් රැස් කිරීම, ඒ පිළිබඳව විශේෂිත වූ ප්‍රායෝගික දැනුමක් හා අත්දැකීමක් සහිත ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් පිරිසක් විසින් සිදු කරනු ලැබේ. එක් එක් අයිතමයේ මිල විචලනය වන ශීඝ්‍රතාවය අනුව ඒවායේ මිල රැස් කෙරෙන සංඛ්‍යාතය තීරණය වේ.

උදාහරණ:

චලවළු, පළතුරු, සහල්, මස්, මාළු - සතිපතා රෙදිපිළි, පාවහන් - මාසික ව

මිල දර්ශකය ගණනය කිරීම

කො.පා.මි. දර්ශකය ගණනය කිරීම සඳහා ලැස්පියර් සමීකරණය භාවිතා කරනු ලැබේ. එහි දී පදනම් කාලපරිච්ඡේදයේ පැවති භාණ්ඩ පැස ප්‍රමාණාත්මක ව හා ගුණාත්මක ව නියත ව පවතී යයි සලකා කාලයත් සමග මිල ගණන්වල සිදුවන වෙනස්කම මනිනු ලබයි.

ලැස්පියර් සමීකරණය

$$I_t = \sum \frac{P_{ti}}{P_{oi}} \times W_{oi}$$

I_t = සලකා බලනු ලබන කාල පරිච්ඡේදයේ දී දර්ශක අගය

P_{ti} = සලකා බලනු ලබන කාල පරිච්ඡේදයේ දී i අයිතමයේ මිල

P_{oi} = පදනම් වර්ෂයේ දී i අයිතමයේ මිල

W_{oi} = i අයිතමයේ බර තැබුම

සකස් කරගත් දර්ශකයක පදනම් කාලපරිච්ඡේදයේ දී එක් එක් අයිතමයේ මිල ගණන් (P_{oi}) සහ බර තැබුම (W_{oi}) දන්නා බැවින් එක් එක් කාලපරිච්ඡේදයේ දී රැස් කරන මිල තොරතුරු (P_{ti}) ඇසුරෙන් එම කාලපරිච්ඡේදය (t) සඳහා දර්ශක අගය (I_t) ගණනය කළ හැකි ය. මෙ ලෙස කො.පා.මි. දර්ශකය මාසික ව ගණනය කෙරේ.

සංඛ්‍යාත සටහන 3

මිල දර්ශකයක අගය ගණනය කිරීම

අයිතමය	බර තැබුම W _{0i} (%)	පදනම් වර්ෂයේ සාමාන්‍ය මිල (රුපියල්)	t කාල පරිච්ඡේදයේ දී සාමාන්‍ය මිල [P _t] (රුපියල්)	$\frac{P_{ti}}{P_{oi}} \times W_{oi}$	t' කාල පරිච්ඡේදයේ දී සාමාන්‍ය මිල [P _{t'}] (රුපියල්)	$\frac{P_{t'i}}{P_{oi}} \times W_{oi}$
A	35.0	150	160	37.3	175	40.8
B	15.0	50	60	18.0	55	16.5
C	20.0	75	100	26.7	120	32.0
D	25.0	100	90	22.5	90	22.5
E	5.0	200	240	6.0	245	6.1
එකතුව	100.0			110.5		118.0

ඉහත සමීකරණය භාවිතයෙන් දර්ශක අගය ගණනය කරන ආකාරය කල්පිත උදාහරණයක් ඇසුරෙන් පහතින් දක්වා ඇත.

මෙම දර්ශකයට අදාළ භාණ්ඩ පැසෙහි අයිතම 5 ක් පමණක් ඇතැයි උපකල්පනය කෙරේ.

ඉහත සටහනෙහි ගණනය කිරීමට අනුව සලකා බලනු ලබන t කාලපරිච්ඡේදයේ දී දර්ශක අගය 110.5 ක් වන අතර t' කාල පරිච්ඡේදයේ දී එය 118.0 කි. ඒ අනුව, අදාළ කාලපරිච්ඡේද

දෙක අතර උපකල්පිත භාණ්ඩ පැසට සාපේක්ෂ ව පොදු මිල මට්ටම සියයට 6.8 කින් ඉහළ ගොස් තිබේ.

කො.පා.මි. දර්ශකය ඇසුරෙන් ගණනය කරනු ලබන විවිධ උද්ධමන අනුපාත

උද්ධමනය ලෙසින් මැන දක්වන්නේ පොදු මිල මට්ටමෙහි සිදුවන ප්‍රතිශතාත්මක වෙනස ය. මෙය ප්‍රධාන වශයෙන් ආකාර 3 කින් ගණනය කොට දක්වනු ලැබේ.

i. මාසික උද්ධමන අනුපාතය (Monthly Inflation)

අනුයාත මාස 2 ක් අතර මිල දර්ශකවල ප්‍රතිශතාත්මක වෙනසයි.

එනම්,

$$\frac{\text{සලකා බලනු ලබන මාසයේ මිල දර්ශකය} - \text{පෙර මාසයේ මිල දර්ශකය}}{\text{පෙර මාසයේ මිල දර්ශකය}} \times 100$$

ii. ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත උද්ධමනය (Year-on-Year Inflation)

අනුරූප කාලපරිච්ඡේද දෙකක් අතර මිල දර්ශකවල ප්‍රතිශතාත්මක වෙනසයි. මෙහි දී සලකා බලනු ලබන මාසයේ මිල මට්ටම පසුගිය වර්ෂයේ ඊට අනුරූප මාසයේ මිල මට්ටමට සමඟ සංසන්දනය කෙරේ.

එනම්,

$$\frac{\text{මෙම වර්ෂයේ සලකා බලනු ලබන මාසයේ මිල දර්ශකය} - \text{පෙර වර්ෂයේ එම මාසයේ මිල දර්ශකය}}{\text{පෙර වර්ෂයේ එම මාසයේ මිල දර්ශකය}} \times 100$$

iii. වාර්ෂික සාමාන්‍ය පදනම මත උද්ධමනය (Annual Average Inflation)

සළකා බලනු ලබන මාසය ඇතුළත් මාස 12 ක මිල දර්ශකවල සාමාන්‍ය සහ ඊට පෙර මාස 12 ක මිල දර්ශකවල සාමාන්‍ය අතර ප්‍රතිශතත්මක වෙනසයි.

උක්ත උද්ධමන අනුපාතික තුන ගණනය කරනු ලබන ආකාරය පහත උදාහරණය මගින් පැහැදිලි ව දක්වා ඇත.

සංඛ්‍යාත සටහන 4

කො.පා.මි.දර්ශකය (2006/07=100) 2009 - 2010

මාසය	කො.පා.මි.දර්ශකය (2006/07=100)	
	2009	2010
ජනවාරි	131.1	140.4
පෙබරවාරි	131.2	141.1
මාර්තු	130.5	139.8
අප්‍රේල්	129.6	138.4
මැයි	132.6	140.1
ජූනි	134.3	141.2
ජූලි	135.2	141.2
අගෝස්තු	134.7	141.4
සැප්තැම්බර්	134.9	124.6
ඔක්තෝබර්	135.3	144.1
නොවැම්බර්	136.3	145.7
දෙසැම්බර්	137.8	147.2
වාර්ෂික සාමාන්‍ය දර්ශක අගය	133.6	141.9

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

2010 දෙසැම්බර් මාසය සඳහා

$$\text{මාසික ප්‍රතිශතත්මක වෙනස} = \frac{147.2-145.7}{145.7} \times 100 = 1.1$$

$$\text{ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත උද්ධමනය} = \frac{147.2-137.8}{137.8} \times 100 = 6.8$$

$$\text{වාර්ෂික සාමාන්‍ය පදනම මත උද්ධමනය} = \frac{141.9-133.6}{133.6} \times 100 = 6.2$$

රටක ඉතා වැදගත් සාර්ව ආර්ථික විචලනයක් වන උද්ධමනය මැනීම සඳහා මිල දර්ශක පදනම සපයන ආකාරය මේ අනුව පැහැදිලි ය. මෙ ලෙස මැන ගනු ලබන උද්ධමනයේ ප්‍රවණතා ආර්ථිකයේ අනාගතය කෙරෙහි බලපාන ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ සඳහා උපයෝගී කර ගනී. තව ද, මෙ වැනි පාරිභෝගික මිල දර්ශක මගින් ජනතාව ගේ ජීවන වියදම නිරූපණය වන බැවින් සේවා නියුක්තිකයන් සඳහා ගෙවනු ලබන ජීවන වියදම් දීමනා ගැලපුම් සඳහා ද විය පදනම් කර ගනී. එහෙයින් පොදු මිල මට්ටම වඩාත් තාත්වික ලෙස නිරූපණය වන පරිදි මිල දර්ශක ගොඩ නැගීම සහ ගණනය කිරීම කෙතරම් වැදගත් ද යන්න පැහැදිලි වේ.

මතුපිට උද්ධමනය (Headline Inflation)

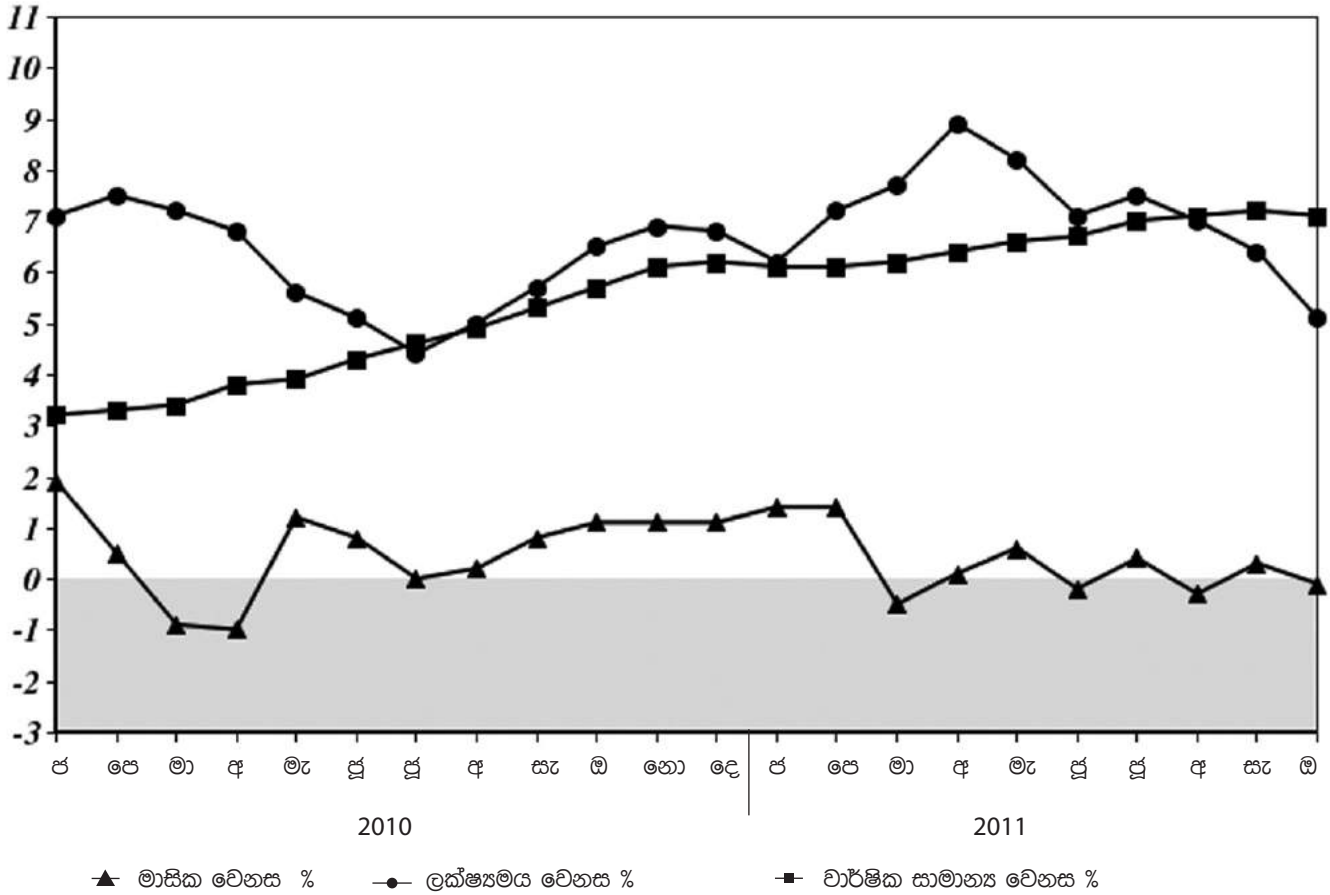
මැන දක්වනු ලබන උද්ධමන අනුපාතිකයෙන් ප්‍රකාශ කෙරෙන්නේ පරිපාලිත මිල ඉහළ යෑම් (උදා: විදුලිය, ප්‍රවාහන), ආනයන මිල ඉහළ යෑම් (උදා: බොරතෙල්, තිරිඟු පිටි), අයහපත් කාලගුණික තත්ත්වය නිසා ඇති වන සැපයුම් බාධා (උදා: ගං වතුර, නාය යෑම්, නියග), සෘතුමය ඉල්ලුම ඉහළ යෑම් (උදා: අවුරුදු, නත්තල්), මුදල් සැපයුමේ අධි වර්ධනය, ඉහළ බදු ප්‍රතිපත්තිය සහ අනාගත උද්ධමනය පිළිබඳ පාරිභෝගිකයන් ගේ අපේක්ෂා යන සියලු ම කරුණු හේතුවෙන් ඇති වන සමස්ත වෙනස ය. උද්ධමනය සඳහා හේතුවන සියලු සාධකවල බලපෑම දක්වන වම මිනුම මතුපිට උද්ධමනය ලෙසින් හැඳින් වේ.

මූලික උද්ධමනය (Core Inflation)/යටිදැර උද්ධමනය (Underline Inflation)

මතුපිට උද්ධමනය කෙරෙහි මුල් වන සාධක අතරින් ඇතැම් ඒවා උද්ධමනය පාලනයේ වගකීම පැවරුණු මත බැරකුව වැනි මූල්‍ය අධිකාරියක ඉල්ලුම් කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්තිවලට සංවේදී නො වේ. (උදා: අයහපත් කාලගුණික තත්ත්වය, ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළේ මිල උච්චාවචන, සෘතුමය ඉල්ලුම ඉහළ යෑම්, පරිපාලිත මිල ඉහළ යෑම් ආදිය) එ හෙයින් මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී නිර්ණායකයක් වශයෙන් යොදා ගැනීමට, ඊට සංවේදී වන ආකාරයේ උද්ධමන මිනුමක් අවශ්‍ය වේ. මෙය මූලික උද්ධමනය/ යටිදැර උද්ධමනය ලෙස හඳුන්වන මිනුම යොදා ගැනෙයි. මෙ මගින් ඉල්ලුමෙන් ඇදුණු උද්ධමනය නිරූපණය කෙරෙයි.

මූලික උද්ධමනය ගණනය කිරීම සඳහා සර්වත්‍ර ක්‍රමවේදයක් නොමැති අතර, විවිධ රාජ්‍යයේ ඒ සඳහා විවිධ ක්‍රම යොදා ගනිති. ඒ අතරින් ඉතා ප්‍රචලිත ව ඇත්තේ බැහැර කිරීමේ ක්‍රමවේදය (Exclusion Method) ය. ශ්‍රී ලංකාවේ මූලික

කොළඹ පාරිභෝගිකයන් ගේ මිල දර්ශකයේ විචලනය
(2006/07 = 100)

උද්ධමනය ගණනය සඳහා ද වම ක්‍රමවේදය අනුගමනය කෙරේ. ඒ අනුව, උද්ධමනය මැනීමට යොදා ගන්නා කො.පා.මී. දර්ශකයට අදාළ භාණ්ඩ පැයෙන් නාවකාලික මිල උච්චාවචනයන්ට ලක්වන භාණ්ඩ ඉවත් කොට සාදාගත් භාණ්ඩ පැයක් ආශ්‍රයෙන් මූලික උද්ධමනය මනිනු ලබයි. මෙහි දී 2002 පදනම් වර්ෂයට අදාළව මූලික උද්ධමනය ගණනය කිරීමේ දී කො.පා.මී. දර්ශකයේ භාණ්ඩ පැයෙන් සියලු ම ආහාර හා බලශක්ති අයිතම ඉවත් කෙරුණු අතර 2006/07 පදනම් වර්ෂ සංශෝධනයත් සමග නැවුම් ආහාර ද්‍රව්‍ය, සහල්, පොල්, බලශක්ති අයිතම සහ ප්‍රවාහන වියදම් ද ඉවත් කොට ඇත.

මේ අනුව, මූලික උද්ධමනයට අදාළ භාණ්ඩ පැයෙන් වටිනාකම 2002 පදනම් වර්ෂයේ දී සමස්ත භාණ්ඩ පැයෙන් වටිනාකමෙන් සියයට 45.4 ක් විය. එය, 2006/07 දී 65.3 ක් වෙයි. අනෙකුත් රටවල මූල්‍ය අධිකාරීන් මෙන් ම ශ්‍රී ලංකා මහ

බැංකුව ද මුදල් ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳ තීරණ ගැනීම සඳහා මෙම මූලික උද්ධමනය සැලකිල්ලට ගනී.

රටක සාර්ව ආර්ථික මිනුම් අතර ප්‍රධාන තැනක් ගන්නා උද්ධමන ඉතා විධිමත් ආකාරයකින් මැන දැක්විය යුතු බව මේ අනුව පැහැදිලි වෙයි. මේ සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිතා කෙරෙන කො. පා. මී. දර්ශකය ගත වූ කාලය තුළ දී ක්‍රමානුකූල ව යාවත්කාලීන කොට යථාවත් බවට පත් කොට ඇත. ඒ අනුව, 1952 වසරේ සිට ඉතා දිගු කාලයක් මිල දර්ශකය යාවත්කාලීන හෝ කිරීමෙන් ඇති ව තිබූ විකෘති ස්වභාවය ද දුරු කෙරිණි. ජනතාව ගේ ආදායම්, වියදම් මැන දැක්වීම සඳහා විධිමත් කාලාන්තර තුළ සමීක්ෂණ කෙරෙන රටක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාවට ඉදිරියේ දී ද මෙම කාර්යය නිසි අයුරින් සිදු කිරීමේ ගැටලුවක් පැන නැගී තිබේ බවට සැකයක් නැත.

කාසි වර්ග සහ ඒවායේ නිමාව

මාලවිකා ආරයරත්න

සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

කාසි භාවිතයේ ආරම්භය ක්‍රිස්තු පූර්ව හත්වන සියවස දී පමණ සිදු වූ බව පසුගිය "සටහන" (2011 ජූලි - අගෝස්තු) කලාපයේ පැහැදිලි කෙරිණි. එතැන් පටන් මේ දක්වා ම කාසි ටංකනය හෝ කඩවා සිදු වෙයි. ඒ හා සමඟ ම, කාසි රැස් කිරීමේ විනෝදාංශයක් ද වෙයි. විවිධාකාර දේ රැස්කිරීමට මිනිසුන් දැන් යොමු වී සිටිය ද කාසි රැස්කිරීමේ ඉතිහාසය ඒ සියල්ලට වඩා දිගු වකකි. ඒ ඉතිහාසය කාසි ටංකනය ආරම්භ වූ කාලය දක්වා ම දිව යන බවක් කියවෙයි. තව ද, ටංකිත කාසි විසින් ඉතිහාසය ද වාර්තා කෙරී ඇත. බොහෝ ඓතිහාසික කරුණු සනාථ කරගැනීම සඳහා කාසිවල නිරූපිත දේ උපයෝගී කර ගැනෙයි. කාසි භාවිතය පරිණාමය වී ඇත්තේ විවිධාකාර හැඩයෙන් යුතු කාසි ඉතිහාසයට එක් කරමිනි. එහෙත්, කාසිවල නිමාව හා බැඳුණු සම්මතය ඒ අයුරින් විවිධත්වයක් ගත් එකක් නො වේ. මූලික ව ම, කාසි ටංකනය කරනු ලැබුවේ හුදෙක් ම සංසරණය වෙනුවෙනි. එ නම්, භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරුව වෙනුවෙනි. ඒ හා සමඟ ම, වටිනාකම් සන්නිධියක් වශයෙන් ද ගිණුම්කරණ මාධ්‍යයක් වශයෙන් ද එය මුදලේ කාර්යය ප්‍රායෝගිකත්වයට නැංවීය. එහෙත් කාසි රැස් කරන්නන් ගේ දායකත්වය හිසා කාසිවල නිමාව තවත් ආකාර කිහිපයක් ගත්තේ ය. මෙම ලිපියෙන් කෙරෙන්නේ එ ලෙසින් ආකාර කිහිපයකට පරිවර්තනය වූ කාසිවල නිමාව සහ කාසි වර්ග ගැන සටහනක් තැබීම ය.

ටංකනය කරනු ලබන කාසි මූලික වශයෙන් වර්ග දෙකකට බෙදා දැක්විය හැක. ඒ, සංසරණය සඳහා වන කාසි සහ සංසරණය සඳහා නො වන කාසි යනුවෙනි. සංසරණය සඳහා වන කාසි ටංකනයේ දී ප්‍රධාන තැනක් දෙනු ලබන්නේ පහසුව, කල් පැවැත්ම, ව්‍යාජ ආකාරයෙන් සැකැසීම වැළැක්වීම, හිමි ද්‍රව්‍ය වෙන් කටයුතු උදෙසා යොදාගැනීම වැළැක්වීම යනාදී කරුණුවලට ය. එහෙත් සංසරණය සඳහා නො වන කාසි ටංකනයේ දී කාසි රැස් කරන්නන් ගේ අවශ්‍යතා කෙරෙහි සැලකිලිමත් වීමට ද සිදු වෙයි. එ බැවින්, සංසරණය සඳහා නො වන කාසිවල නිමාව ආකාර කිහිපයක් ගෙන ඇත. ආදර්ශක කාසි සහ හිමාකාර කාසි ඒ අනුව ටංකනය කරනු ලබයි. විවිධාකාර නිමාවෙන් යුතු මෙම කාසි ටංකනය සඳහා

යොදා ගනු ලබන ශිල්පීය ක්‍රම ද විවිධාකාර ය. පහතින් විස්තර කෙරෙන්නේ එම ශිල්ප ක්‍රම පිළිබඳ ව ය.

සංසරණය සඳහා වන කාසි

සංසරණය සඳහා වන කාසි (Circulating Coins) ටංකනයේ පියවර කිහිපයකි. මුලින් ම කෙරෙන්නේ කාසිය සරසන නිර්මාණය මත පදනම් ව ගුරු ඇවිදුවකුත් ඒ ඇසුරින් වැඩ ඇවිදුවත් සකසා ගැනීමයි. ඉක්බිති ව හිස් කාසි කපා ගැනීම ද ගැටි සැකසීමේ කාර්යය ද ඔප දැමීම ද වැඩ ඇවිදු හිස් කාසි මත තෙරපා මුද්‍රා එබවීම ද අවසාන වශයෙන් මලු ගත කිරීම හා ඇසුරුම් කිරීම ද සිදු කරනු ලබයි. බැංකු සුරක්ෂිතාගාර තුළ තැන්පත් කරනු ලබන කාසි සංසරණයට එක් කරන්නේ එම ඇසුරුම් විවෘත කිරීමෙනි.

ඇවිදු සැකසීම

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ 60 වන සංවර්ධනය සැමරීමට නිකුත් කළ රු.5000 කාසියේ නිර්මාණ සටහන

කාසි නිෂ්පාදනයේ මුල් ම පියවර වන්නේ කාසියේ නිර්මාණ සටහන ඇඳ ගැනීමයි. එයින් පසු පැරස් බදාමය භාවිතා කොට කාසියේ ප්‍රමාණයට වඩා කිහිප ගුණයකින් විශාල ත්‍රිමාන ආකෘතියක් නිර්මාණය කරගනු ලබයි. එම පැරස් බදාම ආකෘතිය මත සිලිකන් රබර් (Silicone Rubber) අතුරා ප්‍රතිවර්ත වාත්තු ඇවිදුවක්

සාදා ගනු ලබන්නේ එයින් අනතුරු ව ය. එයින් පසු ව, උන්නත වාත්තු අවිච්චි සාදා ගනු ලබන්නේ ඉපොක්සි දුම්මල (Epoxy Resin) භාවිතයෙනි. ඉක්බිති ව, හියමිත ප්‍රමාණයට සැකසුණු අනු පිටපතක් වානේවලින් කපා ගැනීම සඳහා ඉපොක්සි දුම්මල අවිච්චි උගනන යන්ත්‍රයකට (එ නම්, විශාලත්වය අඩු කළ හැකි යන්ත්‍රයකට) දමනු ලබයි. සිසිලන හැඩ තැලීමේ ක්‍රියාදාමය (Cold Forging Process) ලෙසින් හැඳින්වෙන ශිල්ප ක්‍රමය මාර්ගයෙන් ගුරු අවිච්චි (Master Die) සාදන්නේ ඉන් අනතුරුව ය. ඒ, හියමිත ප්‍රමාණයට උගනනය කළ සැලසුම ද්‍රාව පීඩකයක් (Hydraulic Press) තුළ දී විශාල බලයක් යොදා මෘදු වානේ කැබැල්ලකට විබ්බවීමෙනි. ඉන්පසු ව එය (එ නම්, මෘදු ලෝහයෙන් සකසා ගත් ගුරු අවිච්චි) දැඩි බවට පත් කරනු ලබයි. කාසි සෑදීමට යොදා ගනු ලබන්නේ මෙම ගුරු අවිච්චි උපකාරයෙන් සකසා ගන්නා වැඩ අවිච්චි ය. විද්‍යුත් ලෝහාලේපන ක්‍රියාවලියකින් එම වැඩ අවිච්චිවල මතුපිට ක්‍රෝමියම් තවරනු ලබයි. එයින් වැඩ අවිච්චි භාණියට පත් නොවී සුරැකෙන අතර ඒවායේ ආයු කාලය දීර්ඝ වේ. සෑම වැඩ අවිච්චිකින් ම කාසි 250,000 ක් පමණ ටංකනය කළ හැකි ය. කාසි මිලියනයක් පමණ ටංකනය කළ හැකි වැඩ අවිච්චි ද වෙයි. ඉතාමත් දැඩි නමුත් සුමට ටයිටේනියම් නයිට්‍රයිඩ් වැනි අලෝපන තැවරීමෙන් වැඩ අවිච්චිවල ආයු කාලය තවදුරටත් වැඩි කළ හැකි ය.

හිස් කාසි තැනීම

හිස් කාසි කපනු ලබන්නේ මිශ්‍ර ලෝහ පට්ටලිනි. ඒවා බොහෝ විට තඹ වැනි මූල ලෝහයක් අන්තර්ගත කොට සකසා තිබේ. සංසරණය සඳහා වන කාසි නිෂ්පාදනයේ දී මෙම ලෝහවල සංයුතිය දැඩි පරීක්ෂාවෙන් පාලනය කරනු ලැබේ. මෙම හිස් කාසි බොහෝ විට රවුම් හැඩයක් ගනු ලබන අතර ඇතැම් අවස්ථාවල දී වෙනත් හැඩවලින් යුතු කාසි ද ටංකනය කරනු ලැබේ. මෑතක දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් හඳුන්වා දුන් රැපියල් 10 කාසිය පැති විකොළනකින් යුතු එකකි.

දාරය සැකසීම

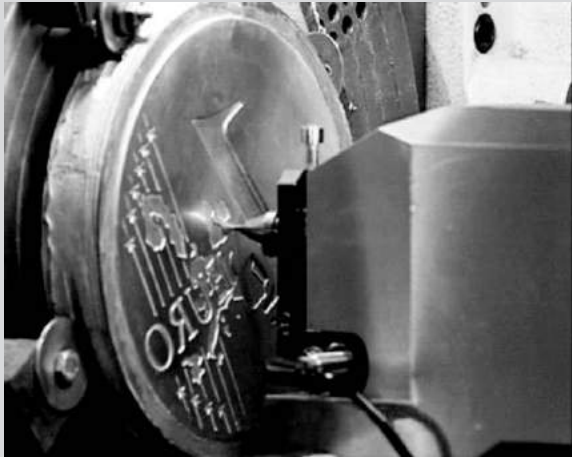
සංසරණය සඳහා වන කාසි ටංකනයට යොදාගනු ලබන හිස් කාසිවල දාරය වටා කාසියේ දෛපසෙහි ගැටි දෙකක් දක්නට වෙයි. විශේෂිත හැඩයකින් යුතු ඇලියක් දිගේ හිස් කාසියේ දාරය පෙරළීමෙන් මෙම ගැටි සකසනු ලැබේ. මුද්‍රා ඔබ්බවන අවස්ථාවේ දී ලෝහ ප්‍රමාණයක් ඉවත්වීම වැළැක්වීම සඳහා උපකාරී වන දාරයක් ලෙසින් එම ගැටි සැකසෙයි. හිස් කාසිවල දාරයට අක්ෂර සහ ආරක්ෂිත සලකුණු එක් කිරීමට ද ඒ සඳහා භාවිතා කරනු ලබන යන්ත්‍රවලට පුළුවන.

කාසිය මෘදු කිරීම

හිස් කාසි කැපීමේ සහ දාරය සෑදීමේ ක්‍රියාවලියේ දී භාවිත ලෝහයේ තත්ත්වය වෙනස් වේ. මෙය කාර්යය දෘඪවීම ලෙසින් හැඳින්වේ. මුද්‍රා තැබීමට යොදාගන්නා අවස්ථාව වන විට ඒවා මෘදු තත්ත්වයෙන් පැවැතිය යුතු ය. හිස් කාසි උදුනක

පැරිස් බදාමයෙන් ආකෘතියක් සෑදීම

ප්‍රතිවර්ත වාත්තු අවිච්චික්

ගුරු අවිච්චික්

දමා සෙල්සියස් අංශක 850 ට පමණ රත් කිරීමෙන් හා ඉන් අනතුරු ව ඒවා සිසිල් කිරීමෙන් මෙම අවශ්‍යතාව සපුරා ගනියි. මෙම මෘදුකරණ ක්‍රියාවලියෙන් අනතුරු ව හිස් කාසි ඔප දැමීමේ අංශය වෙත යොමු කරනු ලැබේ.

ඔප දැමීම

හිස් කාසිවල මතුපිට බැබලෙන ස්වභාවයක් ඇති කරවීමට සහ අවපැහැය ඉවත්කිරීමට ඔප දැමීම සිදු කරනු ලැබේ. ඇතැම් අවස්ථාවල දී, ටංකන ක්‍රියාවලිය පහසු කරවීම සඳහා ලිහිසි ද්‍රව්‍ය ඉතා සුළු ප්‍රමාණයක් ද ඔප දැමීමේ ක්‍රියාවලියේ දී හිස් කාසිවල තවරනු ලැබේ. ඔප දැමීම සිදු කරනු ලබන්නේ ඒ සඳහා ම සැකසුණු විශේෂ යන්ත්‍රයකිනි. ලෝහ මතුපිට නිරේඛනය කිරීමට සහ ඔප දැමීමට ගන්නා වූ විශේෂ රසායන ද්‍රව්‍යයක් තුළට යෙදූ වානේවලින් සහ පිගන් මැටිවලින් සෑදූ ඉතා කුඩා ප්‍රමාණයේ ධෝල මිශ්‍රණයක් අතර හිස් කාසි වහා මෙහා පෙරළවීමෙන් මෙම ඔප දැමීමේ ක්‍රියාවලිය සිදු කරනු ලබයි. ඔප දැමීමෙන් පසු, හිස් කාසි උණුසුම් වාත විශුද්‍රණයක් හරහා යවනු ලැබේ. මෙ ලෙස මෘදු කොට, ඔප දැමූ සහ වේලන ලද හිස් කාසි ටංකනය සඳහා සූදානම්ව ගබඩා කොට තබයි.

මුද්‍රා ව්‍යවහාරය

ටංකනය සඳහා සකසා ගත් හිස් කාසි මුලින් ම මුද්‍රා ව්‍යවහාරයේ යන්ත්‍රයෙහි ඇති ප්‍රතිලාකාර බඳුනට යොමු කරවයි. සංසරණය සඳහා වන කාසි ටංකනය සඳහා යොදාගන්නා කාසි පීඩක වර්ග කිහිපයක් වෙයි. ටොන්-බල 100, 150 සහ 200 ධාරිතාවලින් යුතු ව කාසි මුද්‍රාකරණයේ හැකියාවක් මෙම යන්ත්‍රවලට තිබේ. (ටොන්-බලයක් යනු කිලෝ ග්‍රෑම් 9.8 ක බලයකි. තත්පර වර්ගයක දී කිලෝග්‍රෑම්යක ස්කන්ධයක් මීටරයක් දුරට ත්වරණය කරවීම සඳහා යෙදවිය යුතු බලය නිව්ටනයක් ලෙසින් අර්ථ දැක්වෙයි). අවශ්‍ය පීඩකය තෝරා ගනු ලබන්නේ ටංකනය කරනු ලබන කාසියේ විශාලත්වය සහ මිශ්‍ර ලෝහයේ වර්ගය අනුව ය.

මුද්‍රා ව්‍යවහාරයට පෙර ටන්ග්ස්ටන් කාබයිට් වළලු යොදා හිස් කාසිවල නිම් තරම ද ගැටියේ හැඩය ද වෙනස්වීමට ඇති ඉඩ අවුරා ලනු ලැබේ. හිස් කාසිවල ඉදිරිපස මුද්‍රා තබන අවස්ථාවේ ම ඒවායේ පසුපස ද මුද්‍රා තබනු ලබයි. මේ සඳහා දෙපසෙහි නිර්මාණය අනුව සකසා ගත් වැඩි අවිච්චි යොදාගනු ලබයි. පීඩකයකින් මිනිත්තුවකට හිස් කාසි 650 කට පමණ මුද්‍රා තැබිය හැකිය. කාසියේ විශාලත්වය වැඩි නම් හෝ ලෝහය දැඩි බවක් ගන්නේ නම් මුද්‍රා තැබීම සඳහා වැඩිපුර බලයක් අවශ්‍ය වේ. ඒ විට මුද්‍රා තබන කාසි ප්‍රමාණය අඩු විය හැකිය. නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ වේගයේ අඩාල කිරීමකින් තොර ව ම පවිද්‍ර වූ සහ විශාලත්වය වෙනස් වූ දෝෂ සහිත කාසි යන්ත්‍රානුසාරයෙන් ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලබයි. නිම් කාසි සංසරණය සඳහා මුද්‍රා හැරීමට පෙර තත්ව පරීක්ෂාවකට ලක් කෙරේ.

සංසරණය සඳහා නො වන කාසි

සංසරණය සඳහා නො වන කාසි (Uncirculated Coins) නිෂ්පාදනය කරනු ලබන්නේ බොහෝ දුරට සංසරණය සඳහා වන කාසි නිෂ්පාදනය කරනු ලබන ආකාරයට ම ය. ඒ සේ වුව ද, එහි දී පහත සඳහන් කරුණු පිළිබඳ ව විශේෂ සැලකිල්ලක් යොමු කරයි.

- මුද්‍රාවේ මතුපිට නිමාව සැකසීමේ දී ඒ සඳහා වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීම
- අක්ෂර සහ සංකේතවල තියුණු බව ඇති කිරීමට සංසරණය සඳහා වන කාසි නිෂ්පාදනයේ දී යොදනවාට වඩා ඉහළ පීඩනයකින් මුද්‍රා තැබීම
- හානි අවම කිරීම සඳහා කාසි නිෂ්පාදනයේ සෑම පියවරක දී ම වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීම
- සංසරණය සඳහා නො වන කාසි වෙන් වෙන් ව ඇසුරුම් තුළ බහාලීම

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ 50 වන සංවත්සරය වෙනුවෙන් නිකුත් කළ රු. 1000 ඊදි කාසිය. මෙය සංසරණය සඳහා නොවන කාසියකි.

මේ නිසා දිනකට එක් පීඩකයකින් නිෂ්පාදනය කළ හැක්කේ කාසි 30,000 ක් පමණ ප්‍රමාණයකි. සංසරණය සඳහා වන කාසි සමග සසඳන විට මෙය ඉතා අඩු අගයකි.

ඉහත සඳහන් කාසි වර්ග දෙකට අමතර ව විශේෂිත වූ කාසි වර්ගයක් ද දැකිය හැක. ඒ සමරු කාසියි (Commemorative Coins). මෙම කාසි බොහෝ විට අයත් වන්නේ සංසරණය සඳහා නො වන කාසි වර්ගයට ය. ඒ සේ වුව ද සංසරණය සඳහා ටංකනය කරනු ලබන සමරු කාසි ද වේ.

සමරු කාසි

සමාජයේ ආර්ථික සහ වාණිජ කටයුතුවල දී කාසි වැදගත් භූමිකාවක් නිරූපණය කරයි. ආර්ථික වටිනාකමට අමතර ව, රටක බොහෝ වැදගත් සිදුවීම් සනිටුහන් කිරීමට ද කාසි නිකුත් කොට තිබේ. ඒ වැනි කාසි සමරු කාසි නමින් හැඳින්වේ. සංසරණයේ පවතින අනෙකුත් කාසිවලින් වෙන් කොට හඳුනා ගැනීම උදෙසා මෙම කාසි වෙනස් රටාවකින් නිර්මාණය

කරයි. සංසරණය සඳහා ටංකනය කරනු ලබන සමරු කාසිවල වී වැනි වෙනසක් දක්නට නැත. වැදගත් අවස්ථා සහිද්වනත් කරනු වස් ටංකනය කරනු ලබන ඇතැම් සමරු කාසි ඉතා අධික මිලකට නානක ශාස්ත්‍රඥයෝ මිල දී ගනිති. වී වැනි කාසිවලට කාසි චක්‍ර කරන්නන් ගේ විශේෂ ලැදියාවක් ඇත. ඉතිහාසය මුළුල්ලේ ම, විවිධ රාජ්‍යවල විතුතිය සහ ජයග්‍රහණ පිළිබඳ අභිමානය ප්‍රකාශ කිරීමට කාසි නිකුත් කෙරිණි. නිදසුනක් ලෙසට, රෝමන්වරු සතුරන්ට විරුද්ධ ව තමන් ගේ

1996 ක්‍රිකට් ලෝක කුසලානය ජයග්‍රහණය කිරීම නිමිත්තෙන් නිකුත් කළ රුපියල් 1000ක රිදී කාසිය.

හමුදා ලබා ගත් ජයග්‍රහණ නිරූපණය කෙරෙන කාසි නිකුත් කළහ. මධ්‍යතන යුගයේ දී විශේෂයෙන් නව අධිරාජ්‍යයකු ගේ අභිෂේකය සැමරීමට ද කාසි නිකුත් කෙරිණි. මේ සඳහා නිදසුන් බොහෝ වෙයි. ඉන්දියානු ඉතිහාසයේ ගුප්ත යුගයේ දී ද මුගල් යුගයේ දී ද නිකුත් කරන ලද කාසි ඒ අතර වෙයි. යුරෝපයේ රාජ්‍ය පරමවාදය ශක්තිමත් වූ යුගයේ (The Age of Absolutism), වී නම් ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1610 සිට ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1789 කාලයේ දී රාජකීය රටවලින් ලාර්ජේ (Largesse) කාසි මග දෙ පස සිටි පුද්ගලයින්ට විසි කළේ ය. ඒ මහජනයාගෙන් අවධානය සහ ඔල්වරසන් ලබා ගනු පිණිස ය. 1873 දී ස්වීඩනයේ දී ද මෙම වර්ගයට අයත් කාසි නිකුත් කරනු ලැබී ය.

මුල් කාලයේ දී හිපද වූ සමරු කාසි වටිනා ලෝහවලින් හිපද වූ නිසා වටිනාකමින් වැඩි විය. කෙ සේ වුව ද, මුළු ලෝකයා ම මුහුණ දුන් ලෝක යුද්ධ සහ ආර්ථික අර්බුදවලින් පසු ව සමරු කාසි වර්ග ආකාර දෙකකින් නිකුත් කිරීම ඇරඹිණි. ඇතැම් සමරු කාසි වටිනා ලෝහවලින් හිම වූ අතර ඇතැම් කාසි හිම වූයේ මූල ලෝහවලිනි. ඒ අනෙක් ව්‍යවහාර මුදල් මෙන් සංසරණය කළ හැකි වීම සඳහා ය. සංසරණය සඳහා නො වන සමරු කාසි පිළිබඳ ව නානක ශාස්ත්‍රඥයෝ විශේෂ උදෙසාගයකින් කටයුතු කරති. වියට හේතුව වනුයේ වීම කාසිවල දුර්ලභ බව යි. බොහෝ විට, සමරු කාසි නිෂ්පාදනය කරනුයේ රන් හා රිදී වැනි වටිනා ලෝහවලින් නිසා ඒවා රජයේ ආදායම් මාර්ගයක් ද වෙයි. සංවර්ධනය වන රටවල් විසින් විදේශ වෙළෙඳපොළ ඉලක්ක කරගෙන මෙම කාසි

නිෂ්පාදනය කරනු ලබන අවස්ථා ද වෙයි. විශේෂ ව්‍යාපෘති සඳහා අරමුදල් එක්රැස් කිරීමට ද ඇතැම් රටවල් සමරු කාසි නිකුත් කරති.

ආදර්ශක කාසි (Proof Coins) සහ හිමාකාර සංසරණය සඳහා නො වන (Frosted Uncirculated) කාසි විවිධ හිමාවෙන් යුත් කාසි වර්ග අතර වෙයි.

ආදර්ශක කාසි

ආදර්ශක කාසි යනු සාමාන්‍ය සංසරණය සඳහා යොදා ගැනීමට ටංකනය කරනු ලබන කාසි විශේෂයක් නො වේ. මේවා මූලික ව ම නිෂ්පාදනය කරනු ලැබුවේ සංසරණය සඳහා ටංකනය කරනු ලබන කාසි සඳහා අනුමැතිය ලබාගැනීමටත් නිෂ්පාදිත කාසිවල තත්ත්ව පරීක්ෂාවටත් ය. පසුකාලීන ව, කාසි රැස් කරන්නේ ආදර්ශක කාසි චක්‍ර කිරීමට ද යොමු වූහ. දීප්තිමත් ඔපයකින් යුතු ව, ඒ වෙනුවෙන් ම සෑදූ මුද්‍රා භාවිතා කරමින් ඉහළ තත්ත්වයෙන් යුතු නිමාවකින් යුතු ව ආදර්ශක කාසි නිෂ්පාදනය කරනු ලැබේ.

ෆිලඩෙල්ෆියා (Philadelphia) සමාගම 1817 දී ප්‍රභූවරුන්ට, රජයේ නිලධාරීන්ට සහ කාසි චක්‍ර කරන්නන්ට බෙදා හැරීම පිණිස ප්‍රථමයෙන් ම ආදර්ශක කාසි නිෂ්පාදනය කළේ ය. මෙම ආදර්ශක කාසිවල පසුබිම කැටපතක් වැනි මතුපිටකින් යුක්ත විය. වහි සංකේත සහ අක්ෂර හිමාකාර ස්වරූපයක් ගත්තේ ය. (හිමාකාර ස්වභාවයක් යනු දීප්තිමත් පසුතලය මතුපිට හිම මෙන් මතු වන ආකාරයෙන් මුද්‍රා තැබීම වීම ය). කාසි චක්‍ර කිරීම ලොව පුරා විනෝදාංශයක් ලෙස ප්‍රචලිත වන විට චක්‍ර කරන්නන්ට අලෙවි කිරීම සඳහා ආදර්ශක කාසි හිපදවීම මේ වන විට සිදු වෙයි. වර්තමානයේ දී බොහෝ රටවල විශේෂ අවස්ථා සැමරීම සඳහා ද ආදර්ශක කාසි හිපදවයි.

ආදර්ශක කාසි නිර්මාණය සඳහා මුද්‍රා සෑදීමට භාවිතා කරනු ලබන්නේ පිරිසිදු, අහර්ස තත්ත්වයේ වානේ ය. සංකේත සහ අක්ෂරවල පෘෂ්ඨයට හිමාකාර හිමාවක් ලබා දීමට ඉතාමත් සිහින් වැලි වැනි සර්කෝනියම් (Zirconium) ලෝහමය මූල ද්‍රව්‍යය භාවිතා කොට මුද්‍රා අච්චුව සාදයි. කාසියේ ඇත්තේ කැටපතක් වැනි ඔප දැමූ පසුබිමකි.

ආදර්ශක කාසි සෑදීම හස්ත කර්මාන්තයකි. ඒ වෙනුවෙන් ම නිර්මාණය කළ වායු සම්කරණය කරන ලද පරිසරයක මෙම කාසි සාදයි. වරකට සාදන්නේ එක් කාසියකි. ඒ, කාසිවල පළුදු හෝ කැලැල් ඇතිවීමේ අවදානම අඩු කර ගැනීමේ ක්‍රියාමාර්ග යක් වශයෙනි. විද්‍යාගාර කබා, හිස් වැසුම්, අත්වැසුම් මෙන් ම පොළොවට දමන කලාල, මුද්‍රා පිස දැමීමට සුදුසු වර්ගයේ රෙදි වර්ග සහ කාසි පීඩකවල ඇති මුද්‍රාවලට නො නවත්වා සුළං හමා ඒමට ස්ථාපනය කරන ලද විදුලි පංකා ද මෙම කටයුත්ත සඳහා උපකාර කර ගනියි.

1978 දී ජේ. ආර්. ජයවර්ධන ජනාධිපතිතුමාගේ පළමු වන පදවි ප්‍රාප්තිය සනිටුහන් කිරීමට නිකුත් කළ රුපියලේ නිමාකාර ආදර්ශක කාසිය. මෙය කැරට් 22 රත්රන්වලින් නිපදවා ඇත.

අතින් ක්‍රියා කරන පීඩකවලට ටොන් 360 ක් දක්වා වූ බලයක් යෙදිය හැකි ය. එක් පීඩකයකින් දිනකට කාසි 500 ක් පමණ නිෂ්පාදනය කරනු ලැබේ. පීඩක ක්‍රියාකරන්නේ අත්වැසුම් හෝ අඬු භාවිතා කරමින් හිස් කාසි පීඩකයට තබා මුද්‍රාව කිහිප වරක් ඒ මත වද්දවනු ලබති. පහර දෙනු ලබන වාර ගණන සංකේත සහ අක්ෂරවල විශාලත්වය මත තීරණය වේ. පීඩකයෙන් වද්දවනු ලබන පහර ගණන සහ යොදන අමතර බලය හේතුවෙන් මුද්‍රාවේ තිබෙන සංකේත හා අක්ෂරවල ඇති සෑම තොරතුරක් ම කාසියේ විඛිඛවෙයි. එයින් පසු තවත් කාසියක් නිර්මාණය කිරීමට පෙර මුද්‍රාවෙහි ඇති දූවිලි වැනි කුඩා අංශු ඉවත් කිරීම සඳහා මධ්‍යසාර භාවිතා කර මුද්‍රා පිස දමනු ලැබේ. මළකෘමෙන් ආරක්ෂාවීම සඳහා ලෝකඩ, කියුප්‍රො-නිකල් (Cupro-Nickel), ඇලුමිනියම් බ්‍රෝන්ස් (Aluminium Bronze) සහ ස්ටර්ලිං (Sterling) රදීවලින් සෑදූ කාසි මත අවසානයේ දී නයිට්‍රො-සෙලියුලෝස් (Nitro-Cellulose) ආලේපය ඉසිනු ලබයි.

මුද්‍රා මුහුණතේ අංග ඔප දමනු ලබන්නේ අතින්. ඒ සඳහා අණවිකිණියක් යොදා ගනී. මුහුණත ඔප දැමීමට පැය දෙක තුනක කාලයක් ගත වේ. කැටපතක් වැනි නිමාවක් ලබා ගැනීම සඳහා නියමිත ශ්‍රේණියක දියමන්ති පාඨපයක් (Diamond Lapping Paste) මතුපිට තැවරූ ලීයකින් ඔප දමනු ලැබේ. සාමාන්‍යයෙන් මේ සඳහා යොදා ගන්නේ බර්වි ගසේ ලීයයි. එය ඉතා මෘදු දැවයකි. එයින් පසු මෘදු ලෝම රෙදි කැබැල්ලක් සම්බන්ධ වීදුම් කටුවක් භාවිතා කොට මෙය තවදුරටත් ඔප දමනු ලබයි. එයින් අනතුරු ව සම්පූර්ණ මුහුණත ම පිරිසිදු පටියකින් ආවරණය කරනු ලබයි. ඉන්පසු සියුම් සැතක් උපයෝගී කොට ගෙන සංකේත හා අක්ෂර නිරාවරණය කරමින් පටිය කපා හරියි. සංකේත හා අක්ෂරවලට ඒකාකාරී ලෙස නිමාකාර පෙනුමක් ලබා දීමට සහ අවිච්චි වටා පැහැදිලි පෙනුමක් ලබා දීමට මේ අවස්ථාවේ දී නැවතත් සර්කෝනියම් යොදා ගනී.

ඔප දැමූ පසු අවිච්චිට ක්‍රෝමියම් ආලේප කෙරේ. එ සේ නැතහොත් ටයිටේනියම් නයිට්‍රයිඩ් (Titanium Nitride) ආලේප කරනු ලබයි. එයින් මුද්‍රාවේ ආයු කාලය දීර්ඝ කර ගත හැකි ය. එ සේ ම එම ආලේප මුද්‍රාව නැවත ඔප දැමීමේ වාර ගණන අඩු කරයි. එක් වරක් ඔප දැමූ මුද්‍රාවකින් කාසි 15 සිට 25 දක්වා ප්‍රමාණයක් නිර්මාණය කළ හැකි ය. කාසියේ පළුදු සහ කැලැල් ඇතිවීම හැකි තරම් දුරට වැළැක්වීම සඳහා හිස් කාසිය ඔප දැමීම ද සියල්ලට ම පෙර සිදු කරයි.

ආදර්ශක කාසි සෑදීමේ දී වැය වන අමතර බලය, කාලය, ශ්‍රමය සහ නිෂ්පාදන පිරිවැය හේතුවෙන් බොහෝ විට ඒවා අලෙවි කරන්නේ ඉහළ මිලකට ය. බොහෝ අවස්ථාවල ආදර්ශක කාසි සීමිත ප්‍රමාණයක් පමණක් නිෂ්පාදනය කරයි.

සංසරණය සඳහා නො වන නිමාකාර කාසි

මෙම කාසි නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සංසරණය සඳහා නො වන කාසි නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට බොහෝ දුරට සමාන ය. එහෙත් පහත සඳහන් වෙනස්කම්වලින් යුක්ත ය.

- මුද්‍රාවේ පසුබිමේ සිතින් වැලි වැනි ස්වරූපයක් ඇති කිරීමට මනා ව සකසා ඇත. සංකේත සහ අක්ෂර දිලිසෙන නිමාවකින් යුක්ත ය. එම නිසා සංකේත සහ අක්ෂරවල සෑම අංගයක් ම පැහැදිලි ව දැකිය හැක.
- නිමාකාර සහ දිලිසෙන ප්‍රදේශ පිහිටා ඇත්තේ ආදර්ශක කාසියට ප්‍රතිවිරුද්ධ ආකාරයට ය. එම නිසා සංකේත සහ අක්ෂරවල දිලිසෙන පෙනුමක් ඇති අතර පසුබිම නිමාකාර වේ.

අවුරුදු දහස් ගණනක සිට මුදල්වල භෞතික ව්‍යුහය සැලකිය යුතු ලෙස වෙනස්කම්වලට භාජනය වී ඇත. මානව ශිෂ්ටාචාරය පටන් ගැන්මේ දී ගවයින් වැනි සතුන් පවා මුදල් වශයෙන් යොදා ගැනිණි. පසු කලෙක දී රන් සහ රදී වැනි ද්‍රව්‍ය මුදල් ලෙස භාවිතයට එක්විය. විදිනෙදා ගනුදෙනු අධික ලෙස සිදු වන වර්තමානයේ දී මුදල් සඳහා බොහෝ විට කාසි සහ නෝට්ටු යොදා ගැනුනත් ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු ද සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් සිදු වේ. ඉදිරියේ දී ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු යුගයක් පමණක් ම උදාවනු ඇති බවට අනාවැකි පළ වී තිබුණ ද කාසි හා නෝට්ටුවලට ඇති වටිනාකම වියැකී යන බවක් නම් දක්නට නැත. ඒ අතරින් කාසිවලට ඇති තනන සුළුපටු නොවේ.

මේ දිනවල අපට හිතර ම PIGS යන අක්-නම අසන්නට ලැබෙයි. යුරෝපීය ස්වෛරීත්ව ණය අර්බුදය නො විසඳී ඉදිරියට යන අතර හිතර වී සම්බන්ධයෙන් කියැවෙන මේ අක්-නම කුමක් ද? විසින් කියැවෙන්නේ කුමක් ගැන ද? මෙම කෙටි ලිපිය වී හා සම්බන්ධ කරුණු කිහිපයක් ගෙනහැර දැක්වීම වෙනුවෙනි.

අන්තර්ජාතික බැඳුම්කර විශ්ලේෂකයන්, ශාස්ත්‍රඥයන් සහ අර්ථ ජනමාධ්‍යවේදීන් විසින් හිරන්තරයෙන් මේ වදන වහරන බවක් දක්නට ඇත. මෙහි දී, PIGS යන්නෙන් මූලික ව ම කියැවෙන්නේ පෘතුගාලය (Portugal), ඉතාලිය (Italy), ග්‍රීසිය (Greece) සහ ස්පාඤ්ඤය (Spain) යි. ඇතැම් විටෙක, ඉතාලිය වෙනුවට අයර්ලන්තය (Ireland) යෙදෙයි. මෙම අක්-නම හිතර වහරන්නේ ස්වෛරීත්ව ණය වෙළෙඳපොළ හා සම්බන්ධ කරුණු විස්තර කිරීමේ දී ය. කෙ සේ වෙනත්, මෙම නම යෙදීම සම්බන්ධයෙන් බොහෝ විවේචන ද වෙයි. මෙම රටවල් මෙ වැනි අක්-නමකින් හැඳින්වීම හිසා වම රටවල ජනයා අගෞරවයට ලක්වන බවට වන පිලිගැනීම වියට හේතුව යි.

මොනවා ද මේ PIGS රටවල්?

ඉතිහාසය

මෙම යෙදුමේ ඉතිහාසය දශක තුනකට වැඩි කාලයක් දක්වා දිව යයි. යුරෝ මුදල හඳුන්වාදීමට පෙර යුරෝපීය ප්‍රජාව විසින් “යුරෝපීය විනිමය අනුජාතික යාන්ත්‍රණය” (European Exchange Rate Mechanism) හඳුන්වා දෙනු ලැබී ය. වම යාන්ත්‍රණය ක්‍රියාත්මක වූ කාලයේ දී ද බැරකු විශ්ලේෂකයෝ ද බැඳුම්කර හා විදේශ මුදල් අලෙවිකරන්නෝ ද PIGS අක්-නම ව්‍යවහාර කළහ. යුරෝ කලාපයේ දකුණට වන්නට ඇති සමාන ආර්ථික ලක්ෂණ සහිත රාජ්‍යයන් හැඳින්වීම සඳහා වර්තමානයේ ද වම යෙදුම යොදා ගැනෙයි.

මත ගැටුම්

2008 වසරේ දී ප්‍රසිද්ධ ප්‍රකාශයක් කළ පෘතුගාල මුදල් ඇමැතිවරයා මෙම PIGS යෙදුම අවමානාත්මක බව පවසා වය දැඩි සේ හෙළා දැක්කේ ය. කෙ සේ වෙනත්, දළ අර්ථයෙන් ගත් කල මෙම යෙදුම BRIC වැනි එකක් බව පවසන අන්තර්ජාතික අර්ථ මාධ්‍යවේදීන් තවදුරටත් වය භාවිතා කරති. කෙ සේ වෙනත්, Financial Times පුවත්පත විසින් වහි භාවිතය දැඩි ලෙසින් සීමා කොට ඇත.

වෙනස්කම්

මෙම අක්-නමෙහි I අකුර සඳහා විටෙක ඉතාලිය ද තවත් විටෙක අයර්ලන්තය ද යොදන බව පැහැදිලි ය. කෙ සේ වෙනත්, පසුකාලීන ව I අකුර දෙකක් එකතු කිරීමෙන් PIIGS ලෙසින් අක්-නමක් ද භාවිතයට එක් වී ඇත. අවමානාත්මක බව වැළැක්වීමේ අරියෙන් GIIPS ලෙසින් වය යොදන අවස්ථා

ද වෙයි. වියට අමතර ව, I අකුර තුනක් යොදා PIIGGS ලෙසින් වම අක්-නම සකසා වහරන අය පවසන්නේ ඉතාලියට හා අයර්ලන්තයට අමතර ව මෙම ගොන්නට අයිස්ලන්තය ද එක් කළ යුතු බව යි.

2009 වසරේ දී, එක්සත් රාජධානියේ දියත් වූ බැරකු ගලවා ගැනීමේ මෙහෙයුම පැවැති කාලයේ දී වම අක්-නම PIIGGS ලෙසින් ද සංශෝධනය කෙරිණි. ඒ, Great Britain යන්න නියෝජනයට අමතර G අකුරක් එක් කිරීමෙනි.

රාජගිරිය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර මාවතේ, අංක 58 දරන ස්ථානයේ පිහිටි ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු මුද්‍රණාලයේ මුද්‍රණය කරන ලදුව,
 ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් නිකුත් කරන ලදී.